

İlkokul Yapılarında Grafik Tasarım Yaklaşımları

Filiz TAVŞAN^{1*}, İrem Cansu KARAHASANOĞLU²⁺, Cengiz TAVŞAN³

¹ Doç. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, İç Mimarlık Bölümü, Trabzon, Türkiye

² Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Fakültesi, İç Mimarlık Anabilim Dalı, Trabzon, Türkiye

³ Doç. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Trabzon, Türkiye

*Corresponding author: ftavsan@hotmail.com

+Speaker: iremcasu@gmail.com

Presentation/Paper Type: Oral / Full Paper

Özet – İnsan çevresini görsel iletişim sayesinde algılamaya çalışır ve bunu gerçekleştirmek için grafik tasarım önemli bir araçtır. İnsan çocukluk döneminde bulunduğu çevreyi algılamak, kavrama ve anlamlandırma çabası içerisindedir. Bu bağlamda grafik tasarımın çocukluk döneminde etkisi büyüktür. Çocukların görsel algılarının ve yaratıcılıklarının gelişmesinde etkili olan grafik tasarımlar ilkökul eğitim yapılarında önemli bir role sahiptir. İlkokul, insanın eğitim hayatını etkileyen dönemlerden biridir. Çocuklara eğitim veren ilkökul yapıları, çocukların her açıdan gelişimine katkı sağlayacak şekilde olmalıdır. Grafik tasarımlar iç mekân yüzeylerinde eğitim, yönlendirme, bilgilendirme, sergileme gibi farklı amaçlarla kullanılabilir. Ayrıca ilkökul yapılarında eğlenceli oyun yüzeyleri tasarlanarak eğitim hayatına girmiş çocukların okula gelmelerini teşvik etmekte de fayda sağlamaktadır. Bu çalışmanın amacı literatürdeki ilkökul yapıları üzerinden grafik tasarım yaklaşımlarını ortaya koymaktır. Bu amaçla ilgili mevcut çalışmalar taranmış ve dünya literatüründeki ilkökul yapıları incelenmiştir. Çalışma sonucunda, ilkökul yapılarında farklı amaçlar doğrultusunda grafik tasarımlar yapıldığı görülmüştür.

Graphic Design Approaches in Primary School Structures

Abstract – Human attempts to perceive the environment through visual communication, and graphic design is an important tool to achieve this. Human beings are trying to understand, understand and understand the environment in childhood. In this context, graphic design has a great influence in childhood. Graphic designs, which are effective in developing children's visual perceptions and creativity, have an important role in primary school education structures. primary school education is one of the periods that affects the educational life of a person. Primary school structures that provide education to children should be in a way that contributes to the development of children in all aspects. Graphic designs can be used on interior surfaces for different purposes such as education, orientation, information, exhibition. It also helps to encourage children who have entered the educational life to come to school by designing fun playing surfaces in primary school buildings. The aim of this study is to demonstrate graphic design approaches through primary school structures in literature. For this purpose, existing studies were scanned and primary school structures in the world literature were examined. As a result of the study, graphic designs were made for different purposes in the primary school buildings.

Keywords – Primary School Structure; Graphic Design; Interior Architecture; Children; Educational Structure

I. GİRİŞ

Çok eski mağara resimlerinden günümüze kadar insanlar dil dışı ifadelerle iletişim kurmuştur [1]. Dış dünya ile iletişim kurarken bilgilerin büyük kısmı görme yoluyla edinilmektedir. Bu anlamda görsel algıların birey üzerinde diğer duylara göre daha etkin olduğu söylenmektedir [2]. Grafik tasarım, metin ve imgeler kullanılarak mesaj iletmekte başarılı bir araç olması nedeniyle iletişimde gerekli en temel görsel araçtır [2].

Grafik tasarım genellikle bir mesajı iletmek, bir görseli geliştirmek ve bir düşünceyi görselleştirmek için metin ve

görsellerin algılanabilir ve görülebilir bir düzlemde, iki veya üç boyutlu olarak organize edilmesini içermektedir [3].

Grafik tasarım kullanıcıya bilgiyi, mesajı kısa ve estetik yoldan aktarmaktadır [4]. Grafik tasarımın alt disiplinleri olan simge, piktogram, fotoğraf, kolaj, illüstrasyon ve tipografiden yararlanarak, kullanıcıları ile iletişim kuran ve hikayesini anlatan mekanların tasarlanması sağlanmaktadır [5].

Grafik tasarım mekânın anlaşılabilir olmasına fayda sağlar. Kullanıcının mekân ile ilgili bilgilere ulaşmasını sağlayarak mekânda geçirilecek sürede hayatı kolaylaştırır, zaman kazandırır ve iş verimini artırır [6].

Grafik tasarım insanın çevresinin algılaması için önemli bir iletişim aracıdır. Özellikle çocukluk döneminde çevreyi algıma, kavrama ve anlamlandırma çabası içerisinde olmaktadır. Bu nedenle grafik tasarımın çocukluk dönemindeki etkisinin büyük olduğu düşünülmektedir. Çocuk mekânlarında özellikle renk, şekil, yazı gibi tasarım öğeleri kullanılarak grafik tasarımlar yapıldığını söyleyebiliriz. Çocuklara eğitim verilen ilkökul yapıları grafik tasarım kullanımının önemli olduğu yapılardan biridir.

Literatür taraması yapıldığında grafik tasarım ve ilkökul yapısını konu alan birçok çalışmaya rastlanmıştır. Bu çalışmada ilkökul yapılarında kullanılan grafik tasarımların hangi amaçlarla ne tür çalışmalar yapıldığının tespit edilmesi amaçlanmaktadır.

II. YÖNTEM

Çalışmada mevcut durumun araştırılması ve tespit edilmesi amacıyla betimsel desen yöntemi ile literatür ve kaynak taraması kullanılmıştır. Konu ile ilişkili seçilen ilkökul yapıları dünya genelinde grafik tasarım uygulanmış örnekler arasından seçilmiştir. Bu bağlamda;

- Bilgilendirme,
- Yönlendirme,
- Eğitim,
- Eğlence-oyun,
- Estetik başlıkları altında uygulanan grafik tasarım yaklaşımları ilkökul yapıları özelinde ele alınmıştır.

III. İLKOKUL YAPILARINDA GRAFİK TASARIM

İlkokul eğitimi insanın hayatını etkileyen dönemlerden biridir. Çocuklara eğitim verilen ilkökul yapılarında grafik tasarımlar iç mekân yüzeylerinde yönlendirme, bilgilendirme ve eğitim gibi farklı amaçlarla kullanılabilir. Ayrıca ilkökul yapılarında eğlenceli oyun yüzeyleri tasarlanarak eğitim hayatına yeni girmiş çocukların okula gelmelerini teşvik etmekte de fayda sağlamaktadır. Bu çalışmada dünya genelindeki ilkökul yapılarında karşımıza çıkan grafik tasarım yaklaşımları irdelenmiştir.

A. Bilgilendirme

Bilgilendirme tasarımı kullanıcıların bilgi ihtiyacını karşılamak için verilerin planlı bir mesaj anlayışıyla sunulmasıdır [7]. Bilgilendirme tasarımının görevi, kullanıcının bilgiye ulaşmasını kolaylaştıracak çözümler üretmektir [8]. Amaç, karmaşık veriyi, evrensel olarak yorumlanabilen sembollerini kullanarak, anlaşılabilir görsel ifadelerle dönüştürmektir.

Şekil 1. Sayılarla Kat Holünde Bilgilendirme, Kirkmichael İlköğretim Okulu, Birleşik Krallık [9]

Bilgilendirme grafikleri genellikle sayılar ile kat holleri, asansör önleri ve merdiven kısmında sıkça kullanılmaktadır (Şekil 1). Bunun yanında kat hollerinde mekân isimleri olarak (Şekil 2) ya da mekân içerisinde bilgilendiren plan şemaları olarak da kullanılmaktadır.

Şekil 2. Mekân İsimleri İle Bilgilendirme Tasarımı Uygulaması, Lake Wilderness İlkokulu, Amerika [10]

B. Yönlendirme

Yönlendirme tasarımı bazı çalışmalar kapsamında bilgilendirme tasarımının alt başlığı olarak düşünülmektedir. Bu çalışma kapsamında ayrı olarak ele alınmıştır.

Yönlendirme tasarımları insanların yapı ve mekân içerisinde yönlerini kolaylıkla bulmaları ve kitleleri istenilen yere doğru yöneltme amacı ile hazırlanan grafik çalışmalarıdır. Bu çalışmalar pek çok grafik unsurları bünyesinde barındırırken temel olarak piktogram, ok ve tipografik unsurlardan yararlanılmaktadır. Yönlendirmede sıklıkla kullanılan işaretlerden birisi oklardır [11] (Şekil 3).

Şekil 3. Oklarla yönlendirme uygulaması, Mariturri okulu, İspanya [12]

Yönlendirme grafikleri genellikle koridorlarda çocuklara gideceği yönleri tarif etmek amacıyla kullanılmaktadır (Şekil 3).

Bilgilendirme ve yönlendirme elemanları kullanıldıkları mekândaki donatılar ile hem uyum içerisinde hem de diğerlerinden ayırt edilebilir şekilde olmalıdır. Bu şekilde mekân içerisinde görünürlüğü ile algılanabilirliği artar ve zihinde kalması sağlanır [13].

Grafikler aracılığı ile mekânda yapılan bilgilendirme ve yönlendirme sayesinde kalabalık içerisinde kaybolma ve yalnızlık endişeleri de en aza indirgenmektedir [5]. İyi bir yönlendirme ve bilgilendirme ile donatılmış bir bina içerisindeki kullanıcılarına güven duygusu verir [5]. Ayrıca bina daha iyi tanıtıldığı için zamandan ve işgücünden de tasarruf edilebilir [5]. Bu anlamda çocukların günlerinin büyük bölümünü geçirdiği ilkökul yapılarında da yönlendirme ve bilgilendirme tasarımları ayrıca önem taşımaktadır.

C. Eğitim

Eğitim yapısı olması nedeniyle eğitici grafik tasarımlar ilkökul yapılarında önem taşımaktadır. Eğitim amaçlı grafik tasarımlar özellikle ilkökul yapılarında çocukların dikkatini çekerek onların eğitimine katkı sağlayacak şekilde kullanılmalıdır.

Çocukların eğitici yüzeyler sayesinde bilgileri sürekli görüp bilgilerin pekişmesi sağlanarak öğrenmesi hızlandırılmaktadır. Kapı altına yerleştirilen açöölçer şeklindeki grafik tasarım gibi uygulamalar ile çocukların dikkatini çekerek açılı öğrenmeleri sağlanmaktadır (Şekil 4). Bu grafikler sayesinde öğrencilerin farkına varmadan matematiksel kavramları öğrenmeleri desteklenmektedir

Şekil 4. Kapı altına uygulanmış açöölçer şeklinde grafik tasarım örneği [14]

D. Eğlence-oyun

Eğlence ve oyun amaçlı yapılan grafik tasarımlar çocukların boş zamanlarında okulda keyifli vakit geçirmelerine katkı sağlayarak okulu sevmelerine yardımcı olabilmektedir.

Bu amaçla gerçekleştirilen tasarımlarda özellikle duvar ve zemin düzleminde oyun amaçlı renkler ve şekillerle yapılmış grafik tasarımlar sıkça kullanılmaktadır. Sek sek ve dama benzeri oyunlar en çok görülen grafiksel oyunlardır. Bu grafik tasarımlar spor salonlarında ve okul bahçelerinde sıklıkla kullanılan tasarım çalışmalarıdır (Şekil 5).

Şekil 5. Okul bahçesinde oyun amaçlı grafik uygulaması [15]

E. Estetik

Grafik tasarımların diğer kullanım amacı estetikdir. Aslında her grafik tasarım kendi içerisinde estetik ama estetik amaçlı olarak kullanılan grafik tasarımlar genellikle bir konseptte sahip olan tasarımlar olup estetik kaygı içeren ve sadece görsel amaçla yapılan tasarımlardır (Şekil 6).

Şekil 6. Estetik amaçlı grafik tasarım uygulaması, Faith okulu, birleşik krallık [16]

Kısaca grafik tasarımlardan;

- Bilgilendirme amaçlı tasarım nerede olduğunu söyler,
- Yönlendirme amaçlı tasarımı nereye gideceğini söyler,
- Eğitim amaçlı tasarım öğretir,
- Eğlence ve oyun amaçlı tasarım eğlendirir,
- Estetik amaçlı tasarım bir tema, çerçevesinde görsellik sağlar.

IV. SONUÇ

Büyüyen ve karmaşıklaşan iç mekânda kullanıcıyı, yönlendiren bilgilendiren, çok disiplinli bir alan olan yönlendirme ve bilgilendirme tasarımları mekân karakterini ve kimliğini ifade etmede grafik tasarımın bir alt dalı olarak etkinlik göstermektedir [17].

Grafik tasarım ilkökul yapılarında,

- Bilgilendirmek
- Yönlendirmek
- Eğitmek-öğretmek
- Eğlendirmek
- Estetik amaçlı mekânı zenginleştirmek için gerekmektedir.

Grafik tasarımın mekâna katkısını, bir örnek üzerinde açıklamak amacıyla bir ilkökullün koridorunda aynı perspektif ile çekilmiş grafik tasarım öncesi ve sonrası fotoğraflar incelenmiştir.

Koridora ait ilk görselde sadece renk ile tasarım yapıldığı görülmektedir (Şekil 7). İkinci görselde ise grafik tasarımlar ile mekân zenginleştirilmiştir (Şekil 8). Çocuklar için ikinci görselde görüldüğü üzere mekânda oyun oynayabileceği ve eğitimlerine katkı sağlayacak duvar ve zemin yüzeyleri yaratılmıştır. Ayrıca estetik yüzeylerle de koridorlar ilgi çekici hale getirilmiştir. Bu anlamda grafik tasarımın bir mekânın ruhunu değiştirerek olumlu yönde etki ettiğini söylemek mümkündür. Yüzeylerinin grup halinde kullanılıyor olması nedeniyle de öğrencilerin grup iletişim becerileri gelişebilmektedir.

Şekil 7. Sadece renk uygulanmış koridor [18]

Şekil 8. Grafik tasarım ile zenginleştirilmiş koridor [18]

Sonuç olarak;

- Grafik tasarımlar ilkökul yapılarında genellikle zemin ve duvar gibi yüzeyler üzerinde kullanılmaktadır.
- İlkokullarda yönlendirme, bilgilendirme, eğitim, oyun ve estetik gibi farklı amaçlar doğrultusunda grafik tasarımlar yapılmaktadır.
- Grafik tasarımlar ilkökul yapılarında yönlendirme ve bilgilendirme amaçlı kullanılırken genellikle kat holleri, asansör önleri ve merdiven kısımlarında kullanılmaktadır.
- Eğitim amaçlı kullanılan grafik tasarımlar genellikle dersliklerde ya da bu bölümlere yakın olan yerlerde kullanılmaktadır.
- Eğlence ve oyun amaçlı kullanılan grafik tasarımlar genellikle boş zamanları değerlendirmek için okul bahçelerinde ve beden derslerinde kullanılmak amacıyla spor salonları yüzeylerinde kullanılmaktadır.
- Eğitim yapılarında oyun amaçlı ve heyecan verici tasarım öğeleri kullanımı ile ilgi çekmesi sağlanarak öğrencilerin okula gelmeleri teşvik edilebilmektedir.
- Genel olarak grafik tasarımların belli bir amaç ifade etmesinin yanında estetik kaygılar içerdiğini de söylemek mümkündür.
- Literatüre geçen çalışmalar incelendiğinde en etkin kullanımın bilgilendirme ve yönlendirme amaçlı grafik tasarımlar olduğu görülmüştür.

KAYNAKÇA

- [1] Fidan M. E. ve Kahraman M. E., *Anaokulu Bilgilendirme Ve Yönlendirme Tasarımlarının Görsel İletişim Açısından İncelenmesi*, Etkileşim Dergisi, 2 (3), 198-207, 2019
- [2] Timur, S., ve Keş, Y., *Grafik Tasarım Üç Boyut Algısı*, İdil Dergisi, 5 (22), 655-676, 2016
- [3] https://www.wikizero.com/tr/Grafik_Tasar%C4%B1m Erişim Tarihi: 22.10.2019
- [4] Akbal, B. ve Korucu Taşova, N., *Mimari Mekân Tasarımlarında Yer Alan Grafik Tasarım Öğelerinin Anlamsal Analizi*, İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi, 10 (2), 21-38, 2018
- [5] Atamaz, E., *Mekân Tasarımında Grafik Tasarımın Rolü Ve Önemi*, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi 4. Ulusal İç Mimarlık Sempozyumu, İstanbul. s. 3-12, 2015
- [6] Atamaz, E., *Modern Yaşamın Tasarım Eğitiminde Yeni Bir Alan; Mekân Grafiki*, Çukurova Üniversitesi 1. Sanat Araştırmaları Sempozyumu, Adana. S 147-154, 2015
- [7] İlisulu, T. İ., *Bilgilendirme Tasarımı Ve Eğitimdeki Yeri*, Eğitim Ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 6 (1) 195-213, 2017
- [8] Yakar, G., *Grafik Tasarım Ön lisans Programları İçin Bilgilendirme Tasarımı Ders İzlenesi Geliştirilmesi*, Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 2015 (5), 159-167, 2015

- [9] https://www.archdaily.com/570044/kirkmichael-primary-school-holmes-miller?ad_medium=gallery Erişim Tarihi: 20.10.2019
- [10] https://www.archdaily.com/891475/lake-wilderness-elementary-school-tcf-architecture?ad_source=search&ad_medium=search_result_projects Erişim Tarihi: 22.10.2019
- [11] Yüceil, I., G., Müzelerde Grafik Tasarım Ve Fotoğraf. https://www.academia.edu/10174762/M%C3%9CZELERDE_GRAF%C4%B0K_TASARIM_VE_FOTO%C4%9ERAF Erişim Tarihi: 25.10.2019
- [12] https://www.archdaily.com/794049/mariturri-school-a54-arquitectos?ad_medium=gallery Erişim Tarihi: 22.10.2019
- [13] Bulut, D. M. ve Uslu, Ö., *Mekân Tasarımında Bilgilendirme Ve Yönlendirme Elemanlarının İncelenmesi*, Forum Mersin Örneği. İdil Dergisi, 6 (37), 2557-2579, 2017.
- [14] https://www.boredpanda.com/creative-school-education-ideas-innovations/?utm_source=tr.pinterest&utm_medium=referral&utm_campaign=organic Erişim Tarihi: 24.10.2019
- [15] <https://www.egitimpedia.com/okul-bahceleri-icin-ekonomik-ve-yaratici-fikirler/> Erişim Tarihi: 24.10.2019
- [16] https://www.archdaily.com/887661/faith-schools-joint-campus-bdp?ad_medium=gallery Erişim Tarihi: 25.10.2019
- [17] Ataoğlu, N. C., İç Mekanda Yönlendirme Tasarımı Ve Eğitimde Bir Uygulama Örneği, İç Mimarlık Eğitimi 4. Ulusal Kongresi / Atölye, İÇMEK, İstanbul Kültür Üniversitesi, 7-8 Aralık 2017
- [18] <https://www.design4school.ru/portfolio/page/2053n> Erişim Tarihi: 25.10.2019